

Till Socialdepartementet**Yttrande över:****Utredningen om författningsberedskap inför framtida pandemier SOU 2023:56****Sammanfattning av ärendet**

Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag som syftar till att stärka smittskyddet för vissa grupper inom socialtjänsten och att göra en översyn av bestämmelserna om smittbärandepening. Utredningen föreslår att en lagändring som innebär att en ny extraordinär smittskyddsåtgärd, *flyttning*, införs i smittskyddslagen. Utredningen anser däremot att det inte bör införas någon ytterligare möjlighet till provtagning med tvång än vad som redan finns i smittskyddslagen. Vidare har en översyn av smittbärandepeningen gjorts, men där lämnas inga förslag till ändringar i lagstiftningen.

Yttrande**1. Utredningens förslag om flyttning av personer inom SoL och LSS på grund av samhällsfarlig sjukdom**

Utredningen anser att det inom de boendeformer som omfattas av uppdraget i vissa fall inte kommer att vara möjligt att med samtycke hålla personer åtskilda av smittskyddsskäl och de tvångsåtgärder som finns i nuvarande lagstiftning bedöms inte vara tillräckligt väl anpassade. Därför föreslås en ny extraordinär smittskyddsåtgärd, flyttning. Detta innebär en möjlighet att utan samtycke flytta den som bor i vissa boendeformer enligt SoL eller LSS och som är, eller kan antas vara, smittad av en samhällsfarlig sjukdom och som genom sitt beteende riskerar att smitta andra boende, från sin ordinarie bostad till en annan motsvarande bostad. Hälso- och sjukvårdspersonal på boendet ska ta fram underlag till beslut om flyttning. Därefter skall underlaget underställas smittskyddsläkaren som kan besluta om flyttning och isolering i maximalt tre veckor. Flytt kan vid behov ske med polishandräckning. Ansvaret för att ta fram ett alternativt boende till personen åligger kommunen.

Smittskyddsläkareförbundets bedömning

Utredningen anser att flyttning är den minst inskränkande åtgärden för den drabbade personen. Smittskyddsläkareförbundet ser istället att ett bättre förstahandsalternativ skulle vara att isolera personen i sin bostad. För de grupper av personer som kan komma att bli aktuella för denna åtgärd (t ex personer med demenssjukdom) kan ett plötsligt byte av miljö (dessutom med tvång och eventuellt polishandräckning) leda till oro och ökad förvirring. Att få vara kvar i sin bekanta miljö med den vanliga personalen skulle sannolikt göra isoleringen mindre traumatisk. Fanns det geriatrisk kompetens med i utredningen, för att bedöma

Postadress

Smittskyddsläkareförbundet
c/o Malin Bengér
Smittskydd Jönköping
Länssjukhuset Ryhov
551 85 Jönköping

Telefon

010-242 23 34

E-post

malin.bengner@rjl.se

Webbadress

<http://www.slf.se/smittskydd>

individens perspektiv i detta? Troligen kommer isoleringen/karantänsvistelsen endast att krävas under några dagar (åtminstone gällande luftvägsvirus) och det ter sig därför omotiverat att flytta en person fram och tillbaka under en mycket kort period.

Det finns en risk för ojämlig tillämpning av en lagstiftning enligt utredningens förslag. Dels finns den praktiska aspekten av att det kan vara olika svårt för olika kommuner att lösa en alternativ boendeplats. Inte minst eftersom det kan krävas två olika typer av boenden, en för smittsamma personer (isolering) och en annan för personer som kan vara smittade (karantän). I förslaget är det dessutom upp till varje kommun att välja om alternativt boende alls kan tillhandahållas, och därmed om lagen kan tillämpas, vilket kan leda till att likartade omständigheter leder till helt olika konsekvenser i olika kommuner. För att korrekt kunna avgöra behov av isolering är det mycket viktigt att det underlag som ska ligga till grund för beslutet är av god kvalitet och inkluderar en medicinsk bedömning. Förutsättningarna för att få fram det kan skilja sig avsevärt mellan olika kommuner och olika boendeformer.

Det är svårt att se att någon annan person eller funktion än smittskyddsläkaren skulle kunna ta beslut om tvingande isolering eller karantän. Likafullt kan denna uppgift medföra svårigheter och kapacitetsproblem för smittskydden. Utredningen bedömer att det skulle rör sig om mycket få beslut, baserat på att antalet beslut om tvångsisolering under covid-19-pandemin var lågt. I utredningens förslag är dock inte kraven gällande flyttning lika högt ställda som för tillfällig isolering enligt smittskyddslagen och bedöms därmed kunna tillämpas oftare. Det skulle kunna innebära en betydande arbetsbörda för en smittskydds-enhet som under en pandemi redan är mycket hårt belastad. Besluten skulle dessutom behöva fattas mycket skyndsamt för att ha effekt på risken för smittspridning, dvs åtminstone veckans alla dagar och möjligen även dygnet runt. Detta skulle kunna innebära en betydande belastning för alla smittskydd, men kanske särskilt för små enheter med endast en till två smittskyddsläkare.

Sammanfattningsvis ser Smittskyddsläkarföreningen att det finns ett behov av en möjlighet till tvångsåtgärder när en person med en samhällsfarlig sjukdom riskerar att smitta andra och alla frivilliga alternativ är uttömda. Vi önskar dock att isolering i bostaden åtminstone skulle vara ett möjligt alternativ till flyttning. Dessutom ser vi betydande praktiska svårigheter för såväl kommunerna som smittskydds-enheterna med nuvarande förslag.

2. Utredningens bedömning av utökade möjligheter att förena provtagningar med tvång

Idag finns möjligheten att provta en person med tvång vid misstanke om allmänfarlig sjukdom. Utredningen anser inte att det bör införas någon ytterligare möjlighet att förena provtagning med tvång än den som redan finns i smittskyddslagen.

Smittskyddsläkarföreningens bedömning

Smittskyddsläkarföreningen instämmer i utredningens bedömning.

3. Utredningens överväganden om smittbärrapenning

Utredningen lämnar inga förslag till ändrad lagstiftning som reglerar smittbärrapenning. Däremot görs ett antal bedömningar och en större översyn av socialförsäkringen föreslås.

Smittskyddsläkarföreningens bedömning

Smittskyddsläkarföreningen instämmer i bedömningen att smittbärrpenningen haft en viktig funktion under pandemin. Möjligheten till ekonomisk kompensation för förlorad arbetsinkomst bidrog sannolikt till ökad efterlevnad till smittskyddsrekommendationer och därmed en minskad smittspridning. Nivån på den ekonomiska ersättningen är också av betydelse för att få god följsamhet till rekommendationen om att stanna hemma. De lättnader som periodvis gjordes avseende vilka intyg som behövde bifogas en ansökan om smittbärrpenning fyllde också en viktig funktion för att avlasta sjukvården. Smittskyddsläkarföreningen välkomnar den föreslagna översynen av socialförsäkring i kris och krig, inklusive smittbärrpenningen.

För Smittskyddsläkarföreningen

Malin Bengnér
Smittskyddsläkare i Region Jönköpings län
Ordförande Smittskyddsläkarföreningen